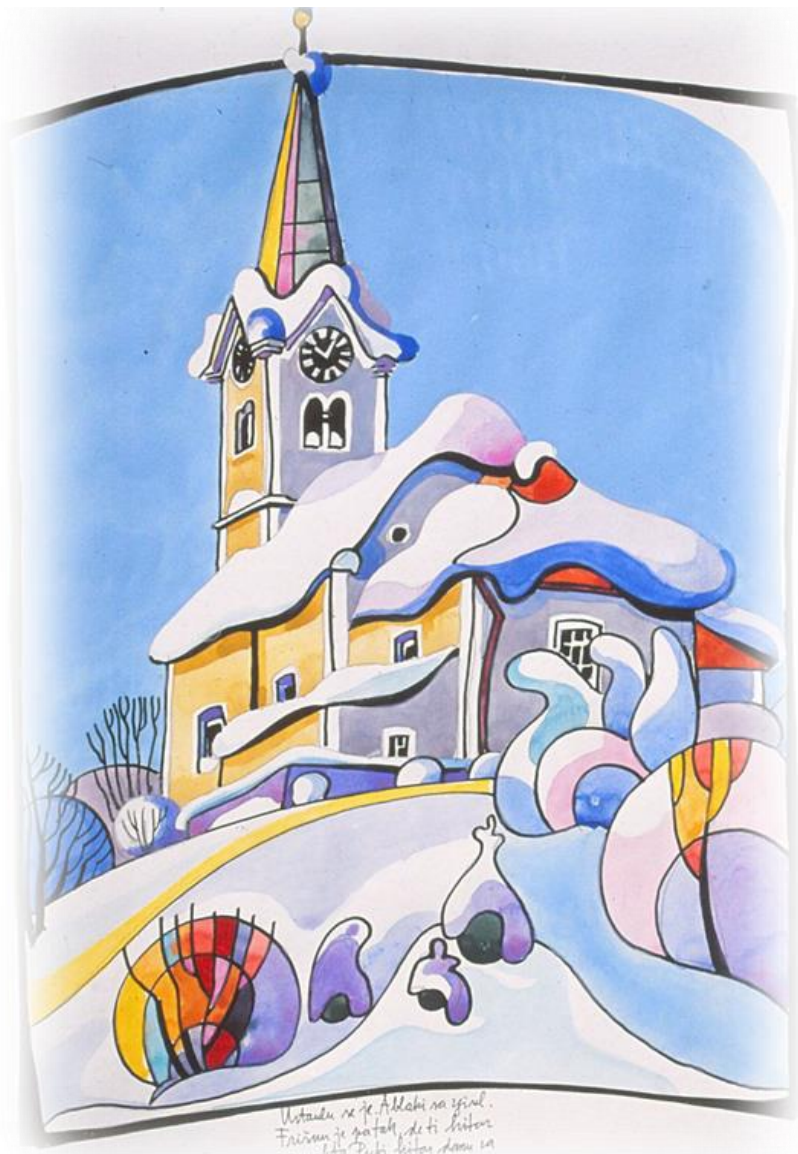

FILATELIST št. 31

Glasilo Filatelističnega društva Idrija

december 2018

VSEBINA

<i>UVODNIK</i>	- Franci Jereb, Nace Jereb	3
<i>50-LETNICA IZIDA IDRIJSKE REVIJE KAPLJE</i>	- Jože Čar, Tomaž Pavšič	6
<i>36. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2017</i>	- Tadeja Bezeljak	9
<i>ZORKO PRELOVEC (1887—1939)</i>	- Franci Jereb	12
<i>37. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE NAVDUŠIL</i>	- Tadeja Bezeljak	14
<i>ZANKE IN ZOBCI</i>	- Milko Linec	18
<i>MEŠČANSKI ČEBELNJAK V IDRIJI</i>	- Martin Kolenc	25
<i>CERKEV SV. ANTONA (1678—2018)</i>	- Franci Jereb	28
<i>6. PIKNIK NA PŠENKU</i>	- N. Jereb, L. Ukmar	32
<i>V SPOMIN—MILAN LAPAJNE</i>	- Franci Jereb	35

FILATELIST je glasilo Filatelističnega društva Idrija, p. p. 111, 5280 Idrija.
Izhaja vsaj enkrat letno v nakladi 50 izvodov.
Mnenja avtorjev člankov so neodvisna od stališč upravnega odbora FD Idrija.
Odgovorni urednik: Nace Jereb. Tehnični urednik: Ljubo Ukmar.
Lektor: Danijela Cigale. Tisk: Ljubo Ukmar.

UVODNIK

Franci Jereb, Nace Jereb

Tako navdušeni zbiralci smo, da nas je včasih strah, da nismo več pri pravi. Komu bomo zapustili svoje zbirke, ki vrednost predstavljajo le zbiratelju, finančna vrednost pa je komaj omembe vredna? Odgovora ni. Veselje ob zbiranju nam ostaja.

Sem in tja nam kdo prinese filatelistično zbirko pokojnega sorodnika – ali za oceno ali za odkup. Eni so razočarani, ko zvedo, da nekaj albumov znamk ni dosti vrednih, saj so v njih le počez nabrane posamezne izdaje brez polnih serij, ali ker njihov sorodnik ni pazil na kakovost znamk. Drugi imajo čudovite zbirke, ki pa jih nihče od nas finančno ne dosega, pod ceno pa jih je škoda (pro)dajati. Dediče dodatno razočara, ko zvedo, da med filatelisti večje količine znamk odkupujemo po 10 % cene, zapisane v katalogu.

Pa vseeno zbiramo znamke v vseh družbenih slojih, od takih ali drugačnih služabnikov do angleškega prestolonaslednika. Verjetno bodo zbirke slednjega zanamcem bolje ohranjene in predstavljene. Večini ljudi filatelija ni znana, zato bi bila hudo presenečena, če bi se znašla na enem večjih sejmov, ki jih obiskujemo, in bi videla, kako tam gomazi v treh dneh nekaj deset tisoč ljudi in iščejo dopolnitve svojih filatelističnih zakladov.

Skoraj 11 let sem bil z veseljem predsednik idrijskega društva. Predajam funkcijo mlajšemu, saj zahteva od človeka kar nekaj dela, ki pa žal ni zbirateljsko, ampak organizacijsko. Članstvo se osipa, pravila društev pa so precej rigidna in zahtevajo stalno pozornost, ko gre za denar, kljub zanemarljivo majhnemu prometu. Pred nami se bodo pojavili novi izzivi: širjenje dejavnosti? Opuščanje birokratskih oklepov? Boljši sejmi? Po drugih društvih v Sloveniji to rešujejo različno. Kako bo pri nas, bo pokazal čas. Filatelistično društvo Idrija vsekakor živi že 70 let in povezuje nekaj deset članov.

Sedaj, ko so birokratske obveznosti odpadle, postanem mogoče še intenzivnejši zbiratelj.

Dosedanji predsednik društva, Franci Jereb, me je dalj časa nagovarjal, naj sprejem kandidaturo za novega predsednika. Sam je zaradi osebnih razlogov podal odstop. Pravi, da je po 20 letih članstva v društvu prišel čas, da prevzamem aktivnejšo vlogo. Naposled sem sprejel, saj drugih kandidatov ni bilo. Na občnem zboru meseca maja so me člani potrdili za novega predsednika. Stopil sem v velike čevlje, saj sta moja predhodnika – Franci Jereb in Niko Jereb – spravila društvo na visoko raven. Ni manjkalo novih izdaj znamk in odmevnih promocij. Tudi naše vsakoletne društvene izdaje so bile dobro sprejete tako med zbiratelji kot tudi drugo zainteresirano javnostjo.

Nadaljujemo z našimi nedeljskimi druženji, ki se jih zadnje čase udeležujem bolj pogosto kot v preteklosti. Premeljeno te in one filatelistične teme, zamenjamo znamke, Vojko nam razdeli nove izdaje. Sledi še druženje ob kavi, kjer »obdelamo« tudi nezbirateljske teme. Pridno prebiramo krožno menjavo, sam skoraj vedno v njej dobim kaj za svojo zbirko. Nekateri člani se udeležujejo manjših menjalnih srečanj, ki jih organizirajo druga društva, skupinsko pa smo letos obiskali Collecto v Ljubljani in naše vsakoletno romanje na sejem v Verono. Tu pa je kaj za videti. Med različnimi stojnicami prebiramo material za naše zbirke, kaj kupimo, pogosto pa le cedimo sline, ko opazimo kaj izjemnega, a za naše proračune nedostopnega.

Filatelija ni bila nikoli poceni, tako časovno kot tudi finančno, zato se niti ne čudim, da število zbirateljev upada, saj bi vsi najraje imeli takoj zdaj vse, kar pa ne gre. Veliko potrpljenja je potrebnega, da nastane zbirka. Še posebej v današnjih časih, ko imaš na doseg nekaj klikov široko ponudbo znamk in zbir. Ni primerjave med danes in takrat, ko sem sam začel z zbiranjem. Takrat je bil internet še v povojih in sem se moral za vsako znamko potruditi, da sem jo dobil. Da ne omenjam še starejših generacij; njim je bila na voljo večinoma le krožna menjava ter dopisni/menjalni partnerji v tujini.

Še vedno pa je filatelija konjiček št. 1 v svetu. Različni internetni viri navajajo, da se s tem hobijem ukvarja več kot 60 milijonov zbirateljev po vsem svetu, tako da v bližnji prihodnosti naš hobi še ne bo zamrl.

Nas pa nekatere tuje pošte neprijetno presenečajo s poplavo znamk (na misel mi takoj prideta Velika Britanija in Avstralija), ki sta z »znosnih« 30–40 znamk letno prešli v masovno štancanje izdaj z vsemi mogočimi temami. Očitno je komercializacija na pohodu, kar pa marsikaterega zbiratelja odvrča od nadaljnjega zbiranja. Številni zbiratelji zato zbirajo znamke npr. samo do leta 2000, po tem letu pa samo tematske izdaje. Druga težava pa so samolepilne znamke. Zadnje čase se pojavljajo znamke s takim lepilom, da jih preprosto ne moreš lepo odlepiti in uvrstiti

v album. Večina nas jih lepo obreže in uvrsti v zbirko skupaj z odvečnim papirjem. Na spletu večkrat zasledim članke iz tujine, ko jih poskušajo odlepiti z vsemi mogočimi kemijskimi preparati. Ne vem, kakšen bo njihov dolgoročen vpliv na papir? Morda se bo v prihodnje izkazalo, da 150 let stari papirčki bolje kljubujejo zobu časa kot pa novodobne izdaje. Po eni strani nam poštne uprave ponujajo kupe materiala, po drugi strani pa nam otežujejo zbiranje. Odločitev, kaj zbirati, pa je vedno stvar posameznika. Tudi sam sem nekatere tematike opustil oziroma jih vsaj omejil.

Članstvo je v zadnjih letih stabilno, izčlanil se ni noben, vsi odidejo po naravni poti. Povprečna starost se zato kar naprej dviguje. Ni pa to težava samo našega društva, temveč je to kar splošna realnost vseh društev. V bodoče bomo zato morali v naše vrste pritegniti več mladih in jih navdušiti za zbiranje. Filatelija ni samo zbiranje, ampak tudi raziskovanje, kaj je na znamkah predstavljeno. Tudi sam sem si na ta način razširil marsikatero obzorje. Precej pa je tudi zbirateljev, ki niso vključeni v nobeno društvo ali organizacijo, češ kaj mi pa društvo lahko nudi? Pa naj bo dovolj jamranja.

Smo na pragu 70. obletnice delovanja našega društva, ki jo bomo praznovali prihodnje leto. Načrtujemo, da se bomo za Čipkarski festival predstavili z razstavo naših eksponatov. Upam, da nam bo uspelo dokončati in izdati tudi zbornik, ki se je že nekajkrat izmuznil okroglim obletnicam delovanja. Vsekakor v sklop tega jubileja sodi tudi spominska izdaja. Nadejam se, da bomo tudi v prihodnje izpeljali kakšen odmevnejši projekt. Pri tako zagnani ekipi sem prepričan, da nam bo uspelo.

Tradicionalno druženje po nedeljskem srečanju v Mlinčku. Od leve proti desni: Vladislav Štravs, Nace Jereb, Oliver Cigale, Nikolaj Jereb, Oskar Cigale, Franci Jereb, Ivi Ferjančič, Miran Jurjavčič in Vojko Rejc.

50-LETNICA IZIDA PRVE ŠTEVILKE IDRIJSKE REVIJE KAPLJE (1966–1972)

Prof. dr. Jože Čar pove takole:

Revijo 'za kulturo in občā vprašanja' KAPLJE je ustanovila skupina idrijskih intelektualcev jeseni 1965. Izhajala je od leta 1966 do leta 1972, ko so uredniki zaradi političnih pritiskov izpeljali tako imenovano 'izsiljeno samoukinitev'. Kaplje so bila prva tovrstna revija po drugi svetovni vojni na Primorskem in edina, ki je v tem času nastala izven večjih mestnih središč – v provinci. V reviji so bili poleg literature objavljeni eseji in premisleki o narodnostnih vprašanjih, odnosu matične domovine do zamejskih Slovencev v Italiji in Koroškem ter o vprašanjih slovenske identitete v okviru takratne Jugoslavije. Avtorji so torej pisali o temah, ki so bile takrat še nezaželeno in politično neprimerne. V reviji so poleg domačih avtorjev objavljali številni pomembni slovenski literati, esejisti in filozofi (96 avtorjev), na primer F. Bevk, P. Božič, D. Jančar, L. Kovačič, T. Kermauner, E. Kocbek, B. Pahor, M. Rožanc, D. Smole, P. Zidar in drugi.

KAPLJE so imele v času izhajanja velik odmev med intelektualci in politiki doma ter med zamejskimi Slovenci. Revija je prišla v literarno zgodovino in med poznavalci je še vedno živ spomin nanjo.

Gospod Tomaž Pavšič, slavist, profesor in diplomat pa se spominja:

Za novo leto 1966 je v Idriji izšla 1. številka revije za kulturo in družbena vprašanja Kaplje. Bila je kulturna novost: publicistično se je tedaj prebujala tudi tako imenovana provinca, podeželje v svojih že nekoč znanih manjših središčih, kjer so mladi izobraženci želeli polno živeti in prispevati svoje sveže mlade moči za kulturni in družbeni (politični!) napredek za več demokracije.

V tistih časih so zaradi političnih pritiskov že utihnile »Perspektive«, porajale pa so se in delovale nekatere druge revije, bolj ali manj ustanovljene z namenom politično-kulturnega zavzemanja.

Kaplje pa so postale pojem oporečniške kulturne revije, tako zaradi ustanoviteljev kot tudi piscev in še mnogo bolj zaradi vsebinskih, esejističnih in polemičnih prispevkov. Ta »samoplačniška« revija, ki je nastala spontano, je zavzeto in izvirno spremljala kulturno in družbeno življenje v Sloveniji (Jugoslaviji), ko je še vladala trda roka Titove »partije«. Uvajala je nove pisce, objavljala leposlovne in esejistične spise najvidnejših, čeprav režimu ne vdanih ustvarjalcev. Navezovala je trdne kulturne in druge stike z zamejskimi Slovenci, v čemer sta bila takrat zelo

dejavna predvsem Boris Pahor in Drago Jančar, tudi sicer moralna podpornika idrijske revije.

Čeprav skromne v tiskarskem pogledu, velikokrat opremljene in ilustrirane v sodelovanju s pomembnimi sodobnimi in starejšimi ustvarjalci, so se Kaplje kar hitro razširile med beroče Slovence. Tako rekoč brez vsakega finančnega ozadja in pozneje z zares minimalnimi prispevki Kulturne skupnosti za društva so Kaplje uspele zbrati več kot 700 naročnikov in kupcev.

Prvi pobudnik revije je bil Tomaž Pavšič, takrat profesor na idrijski gimnaziji Jurija Vege. Pridružili so se mu nekateri študenti, bivši idrijski maturanti: Jože Felc (poznejši primarij psihiater in pisatelj), Jože Čar (poznejši univerzitetni profesor, doktor geologije), Milan Božič (poznejši arhitekt), Rafko Terpin (poznejši akademski slikar) in pedagog Emil Miklavčič, ki je reviji iznašel ime. Kmalu je pristopil v uredništvo Janez Bizjak (poznejši arhitekt in direktor TNP), potem pa še Vinko Cuderman (dr. literarnih ved), prav tako kot Pavšič profesor na Gimnaziji Jurija Vege v Idriji, sicer pa v reviji mojster polemike. V uredništvu sta bila še Silvij Božič (gledališki igralec) in Darko Komac (bibliotekar in pesnik).

Kaplje so kmalu začele dobivati širši odmev, še posebej, ker so objavljale prispevke priznanih in uglednih, a politično sumljivih piscev, na primer Edvarda Kocbeka, Marjana Rožanca, Daneta Zajca, Viktorja Blažiča, Pavleta Zidarja in drugih. Seveda je politična oblast na različne načine skušala »ukrotiti« ali vsaj preusmeriti revijo, a ji ni uspelo, dokler ni prišlo znano Titovo pismo in potem še nov zakon o tisku. Tedaj, leta 1972, so uredniki s 26. številko sami ukinili svoje glasilo, saj ni bilo več možnosti, da bi ostali samostojni ter izdajali revijo brez predhodne cenzure uredniških »družbenih« svetov. Ob 20-letnici prenehanja Kapelj, leta 1992, je izšla »jubilejna« spominska številka z naslovom Kaplje – 20 let pozneje, ob 50. obletnici izida prve številke (2016) pa je Mestna knjižnica Idrija priredila poseben simpozij.

Prav Kaplje so skupaj z Borisom Pahorjem in njegovo revijo »Zaliv« predlagale primorskim revijam na obeh straneh meje zavzemanje za uresničevanje skupnega slovenskega kulturnega prostora. Kaplje, Zaliv (TS), Mosti (TS), Mladika (TS), Primorska srečanja in Idrijski razgledi so bile primorske revije, ki so organizirale znamenito Tupeljško srečanje (na Krasu) leta 1968, ki se je potem ponovilo še v Trstu, Novi Gorici in Idriji. Sklepi in zahteva s teh srečanj so vsaj nekoliko pomagali k taljenju totalitarnega ledu, ki je branil svobodno kroženje slovenske tiskane besede čez takratne državne meje. Kaplje so bile poseben pojav v svojem času. Mlade sile so sledeč idealom spontano in nesebično zaznavno krepile slovensko nacionalno in narodno zavest, ki sta bili potrebni, da smo lahko skupno izpeljali program osamosvojitve Slovenije.

Spominska ovojnica št.115 (sprednja in zadnja stran).

Kapljam na rob

1966 v Idriji izide prva številka Revije za kulturo in družbena vprašanja Kaplje ob publicističnem bujenju podeželja z mladimi izobraženci. Revija postane pojem oporečniške kulture zaradi polemičnih zapisov. Novi pisci, leposlovje, eseji, politična razmišljanja, kulturni stiki z zamejstvom. Tiskarsko skromna, vsebinsko bogata, najde pot med beroče Slovence (700 naročnikov). T. Pavšič, J. Felc, J. Čar, M. Božič, R. Terpin in E. Miklavčič so očetje in botri revije. Za njimi pristopijo J. Bizjak, V. Cuderman, S. Božič, D. Komac. Objavljajo svoje misli in dela E. Kocbeka, M. Rožanca, D. Zajca, V. Blažiča, P. Zidarja, D. Jančarja, B. Pahorja, T. Kermaunerja, M. Rožanca, D. Smoleta in drugih (96 avtorjev). Titovo pismo in nov zakon o tisku sta usodna za Kaplje. Uredniki jih 1972 ukinejo kot protest proti predpisani cenzuri »uredniških družbenih svetov«. 1972 izejše še »Kaplje – 20 let pozneje«. Ob 50-letnici prve številke lani idrijska Mestna knjižnica priredi poseben simpozij.

po Tomažu Pavšiču F.J.

V preteklih dveh letih smo se v Idriji spominjali revije Kaplje, ki je pred pol stoletja poskusila postaviti alternativno kulturno sceno v dobi, ko to ni šlo dobro. So pa fantje s Kapljami prebili led v Sloveniji. Mestna knjižnica in čitalnica v Idriji in Gimnazija Jurija Vege sta že pomladi 2016 razčlenili in predstavili te spomine s simpozijem. Vse številke revije so bile v knjižnici razstavljene skoraj 2 leti. Obdobje teh spominov smo lani jeseni obeležili tudi filatelisti in v sodelovanju z Mestno knjižnico izdali spominsko pošto ovojnico, osebno pošto znamko in priložnostni poštni žig. Izdajo smo predstavili v Mestni knjižnici ob letni predstavitvi literarnega društva.

Franci Jereb

36. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2017

Tadeja Bezeljak, Center za idrijsko dediščino

V času od 16. do 18. junija je v Idriji potekal **36. festival idrijske čipke**, ki je bil kot vedno posvečen lepotici Idrije – idrijski čipki. V treh dneh se je za obiskovalce zvrstila množica raznovrstnih dogodkov, ki so bili namenjeni vsem generacijam in različnim okusom.

Z odprtjem osrednje festivalske razstave **Spominčice, male klekljane mojstrovine** se je pričel strokovni del festivala. Omenjeno razstavo Društva klekljaric idrijske čipke v Mestnem muzeju Idrija je slovesno otvoril Silvester Gabersček, vodja sektorja za nepremično kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo RS.

Slovesna otvoritev festivala je zaradi slabega vremena potekala v Modri dvorani. Častna gostja letošnjega festivala je bila **mag. Maja Pak, direktorica Slovenske turistične organizacije, ki je zbrane nagovorila preko video prenosa**. Obiskovalce je nagovorila tudi Nataša Kovač, ki je v imenu Boruta Pahorja, predsednika Republike Slovenije, Ivani Leskovec, direktorici Mestnega muzeja Idrija, za hrambo v muzeju izročila klekljano slovensko zastavo, ki jo je lani ob 25-letnici samostojne Slovenije sklekljalo in predsedniku države izročilo 25 klekljaric iz 25 slovenskih krajev, kjer je doma čipka. Direktorica muzeja pa je gostji za predsednika izročila darilo, monografijo Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina. Osrednji slavnostni govornik je bil župan Občine Idrija, Bojan Sever, ki je v nadaljevanju svečanosti novo festivalsko zastavo predal klekljarici Miri Guzelj. Slovesnost, poimenovana »**Dama s čipkami**«, prirajena po znani romanci Pygmalion, je prikazala spremembe na poti mlade idrijske klekljarice iz preprostega dekleta v damo. Slovesnost so letos zasnovali domači, idrijski ustvarjalci vseh generacij, med njimi člani in članice Dramatičnega društva Idrija, Male gledališke šole Gimnazije Jurija Vege Idrija ter Godalni orkester Glasbene šole Idrija, režiserka predstave pa je bila Ana Kržišnik Blažica.

Množici domačih in tujih gostov je bilo med festivalom na ogled kar 13 razstav z idrijsko čipko, od tega dve iz tujine, natančneje iz Splita in Lepoglave. V Mestnem muzeju Idrija so si obiskovalci lahko ogledali razstavo »**Lovilci sanj**« z idrijsko čipko ustvarjalke Andrejke L. Kofol. Ustvarjalnost in izjemno znanje mlajše generacije klekljaric in klekljarjev je bilo na ogled v Čipkarski šoli Idrija, in sicer z razstavo »**Poglej, kaj znam 2017**«, med festivalom pa je privabljala na ogled tudi razstava »**Domišljija, barva, črta, nitka, čipka**«. Skupine Društva klekljaric idrijske čipke so se predstavile z razstavama »**Pogrinjek za Magdaleno – čajanka za Magdaleno**« ter »**Po polju že rož'ce cvetijo**«, izjemen odziv pa je doživela »**Bela golobica – na valovih alfa**«, čipkasta instalacija ustvarjalke Eve Petrič, ki je bila razstavljena v cerkvi sv. Trojice. Hrvaški ljubitelji čipk so v času festivala na ogled postavili dve razstavi »**Čipka za vse**« in »**Lepoglavska čipka**«. Celoletno ustvarjalno dejavnost, ki je povezana z Idrijo in idrijsko čipko, so predstavili tudi idrijski likovniki in filatelisti z razstavama »**Bula, kliklni, bucke, cvirm ... špice**« ter »**Belina čipke sije v temno rovov**«, idrijsko dediščino pa so obiskovalci lahko občudovali na **razstavi maket rudniških znamenitosti Davida Ogriča**. Radovedne poglede je med festivalom priteg-

nila posebna čipkasta okrasitev Doma upokojencev Idrija, z naslovom »**Poletimo**«.

Vse tri dni festivala je tako domače kot tuje goste s svojimi izjemnimi cvetličnimi dekoracijami navduševalo 20 floristov iz desetih evropskih držav, ki so po ulicah Idrije na temo čipk in cvetja izdelovali **cvetlične skulpture**, ki so krasile različne lokacije v samem mestnem jedru Idrije. Poleg tega so se s pravimi modnimi kreacijami predstavili tudi na sobotni modni reviji. Avtor ideje o tem velikem mednarodnem florističnem dogodku, domačin Ivo Uršič, je skupaj s sodelavko, uveljavljeno floristko dr. Sabino Šegula, tudi vodil organizacijske niti tega dogodka.

Sobotni in nedeljski dan sta ponudila obilo aktivnosti, primernih za vse generacije – **delavnice sitotiska, kuhanja, zabavo z animatorji, izdelavo mandal in figuric iz koruznega ličja, iskanje rudniškega škrata Perkmandlca, delavnico z naravnimi pigmenti, otroško lutkovno predstavo**. Sobotni dan je zaznamovalo tudi **praznovanje 70-letnice delovanja Društva upokojencev Idrija**, ki je svojo obletnico dolgoletnega delovanja popestril z mnogimi gosti. Praznovanja so se udeležili gostje Zveze društev upokojencev Slovenije in člani pobratenih upokojenskih društev. Zbrane so nagovorili župan Občine Idrija, Bojan Sever, predsednik Društva upokojencev Idrija, Ivan Šuligoj, ter predsednik Zveze društev upokojencev Slovenije, Janez Sušnik.

Največje športne navdušence je privabil **4. tek za zlati klikl**, ki je tekače popeljal na Rake, sprehajalno pot v neposredni okolici Idrije. Tekmovalo je 17 otrok v najmlajši kategoriji, ki so tekli na 200 metrov, za svoj trud pa so prejeli male zlate klekeljne. Odraslih tekačev in tekačic se je zbralo 22, najboljši pa so bili: v moški kategoriji Jan Božič (najboljši tudi v celotni razvrstitvi), v ženski Nina Frelih, v otroški oz. mladinski kategoriji pa Jakob Brus.

Obiskovalci so lahko v soboto in nedeljo sproščeno nakupovali na **sejmu domače in umetnostne obrti, klekljarskih pripomočkov ter kulinarike**, kjer je svoje izdelke predstavila množica ponudnikov. Ljubitelji lokalnih specialitet so si lahko ogledali **izdelavo idrijskih žlikrofov** ter pokušali **domače dobrote z idrijskega podeželja, ki so jih pripravljale članice društev z Idrijskega**.

Ljubitelji čipk so se udeležili **predstavitve priročnika Klekljarski drobižki 3 in delavnice klekljanja za odrasle ter predavanja Čipka in barva – da ali ne?**

Za presenečenje so poskrbele plesalke Plesnega društva Idrija s t. i. flashmobom. Zaključek sobotnega večera je bil tudi po odzivu gledalcev izjemen – na Mestnem trgu je potekala velika **modna revija znanih slovenskih oblikovalcev s kreacijami**, ki so bile prvič prikazane **na Čipkastem modnem spektaklu** na kongresu OIDFA 2016 v Ljubljani, ter študentk in študentov Katedre za oblikovanje tekstilij in oblačil Naravoslovnotehniške fakultete **s kreacijami za najstnike ter s kreacijami, letos predstavljenimi na Ljubljanskem tednu mode**. Modno revijo so dopolnili floristi s svojimi 10 cvetličnimi kreacijami ter s šopki, ki so dopolnili podobo manekenk na modni brvi. Kasneje so na istem prizorišču za zabavo poskrbeli glasbeni izvajalci **Manca Špik, Jan Plestenjak ter DJ Baro**, ki so v samo mestno jedro Idrije privabili množico obiskovalcev.

Nedeljski vrvež je popestril nastop folklorne skupine Karavanke iz Trziča. Za vrhunec

festivala so v nedeljo poskrbeli tekmovalke in tekmovalci v klekljanju na tradicionalnem **državnem tekmovanju iz znanja klekljanja za priznanje Ivanke Ferjančič**, ki se je pričelo s povorko idrijskih godbenikov izpred Čipkarske šole Idrija. V otroških kategorijah je tekmovalo kar 161 otrok, v odraslih pa 31 udeleženk. Rezultati po posameznih kategorijah so bili naslednji:

V otroških kategorijah so po posameznih kategorijah zmagale: ris z notranjimi in zunanji postavkami – Ema Demšar, štručke – Metka Koren, idrijski ris – Sara Demšar, polpremet in ris z vogalom – Karmen Pivk in ozki ris – Tadeja Golič. V dveh odraslih kategorijah pa sta bili zmagovalki naslednji: kategorija idrijski ris s sukanim risom – Anica Jankovec, polpremet in ris z vogalom – Urška Premrl.

Podelitev priznanj najuspešnejšim klekljaricam na tekmovanju ter podelitev certifikatov je potekalo v nedeljo popoldne. Poleg tega so bila podeljena priznanja učenkam in učencem Čipkarske šole Idrija, razglasili pa so tudi najlepšo čipko razstave »Poglej, kaj znam! 2017«, ki jo je prejela **cvetna čipka Tine Šemrl**.

V nedeljo je za prijetno vzdušje na trgu sv. Ahacija poskrbel **Radio Primorski val**, ki je poleg dopoldanskega neposrednega javljanja popoldne gostil mnoge znane slovenske glasbene izvajalce – ansambel Javor, Tanjo Zajc Zupan, skupino Tik Tak, Aleksandra Mežka, Beneške fante, Saša Gačnika Svarogova, Rena in Daretta iz skupine Kingston, Alexa Volaska, Anjo Istenič in Zorana Zorka ter Jakoba Kobala.

Center za idrijsko dediščino, ki je organizator Festivala idrijske čipke, je za obiskovalce, turistične agencije ter večje skupine, ki so v festivalskih dneh obiskali Idrijo, poskrbel tudi za organizirano vodenje po mestu ter seveda nudil pomoč pri izvedbi določenih festivalskih dogodkov.

Center za idrijsko dediščino se zahvaljuje soorganizatorjem in zvestim sponzorjem. Velik poklon pa si seveda zaslužijo vsi mladi in malo starejši klekljarji in klekljarice, ki z velikim veseljem ustvarjajo idrijsko čipko.

36. festival idrijske čipke je Filatelistično društvo Idrija zaznamovalo s priložnostnim poštnim žigom, osebno poštno znamko, razglednico in maksimum kartico (št. 116).

Avtor fotografije je Samo Trebižan.

ZORKO PRELOVEC (1887–1939)

Skladatelj Zorko Prelovec se je rodil pod idrijskim gradom, nasproti takrat še dokaj nove ljudske šole 11. februarja 1887, umrl pa je 25. februarja 1939 v Ljubljani.

Šolo je obiskoval kar tisto čez ulico, nižjo gimnazijo pa v Kranju in Novem Mestu. Leta 1908 je, spet doma, končal višjo realko. Vleklo ga je na študij glasbe na Dunaj, vendar mu ni uspelo. Za preživetje se je zaposlil v ljubljanski Mestni hranilnici, glasbeno znanje pa je poglobljal pri skladatelju Ignaciju Hladniku, Ivanu Uršiču in pri zborovodjih tistih zborov, v katerih je prepeval.

Že zelo mlad je v krajih, kjer je prebival, ustanavljal in vodil različne pevske zборе in druge glasbene zasedbe. To je počel vse svoje življenje, v Ljubljani pa si je s tem ustvaril sloves. Urejal je glasbeno revijo Zbori, v kateri je slovenske skladatelje bodril za ustvarjanje novih zborovskih skladb.

Sam je prirejal slovenske ljudske pesmi, od katerih je zelo znana *Oj, Doberdob*. Med njegovimi stvaritvami jih je največ za moški zbor, med katerimi izstopa pesem *Sedem si rož utrgala mi*. V skladbe je pogosto vključeval solo baritonske točke, izjemno rad pa je zbiral in prirejal idrijske narodne pesmi. Rudarska zadruga je posmrtno izdala Idrijske ljudske pesmi za moški in mešani zbor (ponatis pred 20 leti – Založba Bogataj). Ustvaril je tudi nekaj cerkvenih skladb in samosplovov.

Ponosni nanj so Idriječani leta 1954 po njem poimenovali Mladinsko kulturno društvo in njegovo rojstno ulico ter mu na rojstno hišo vzdali ploščo. Leta 1969 so ustanovili moški pevski zbor z njegovim imenom. Leta 2017 se je Idrija s svečanim koncertom poklonila svojemu rojaku ob 130. obletnici njegovega rojstva. V mestu živita njegova nečaka Metka in Janko, ki sta posredovala dodatne podatke in slike o njem. O njem kot o družinskem prijatelju očetove družine priča tudi Nande Rupnik.

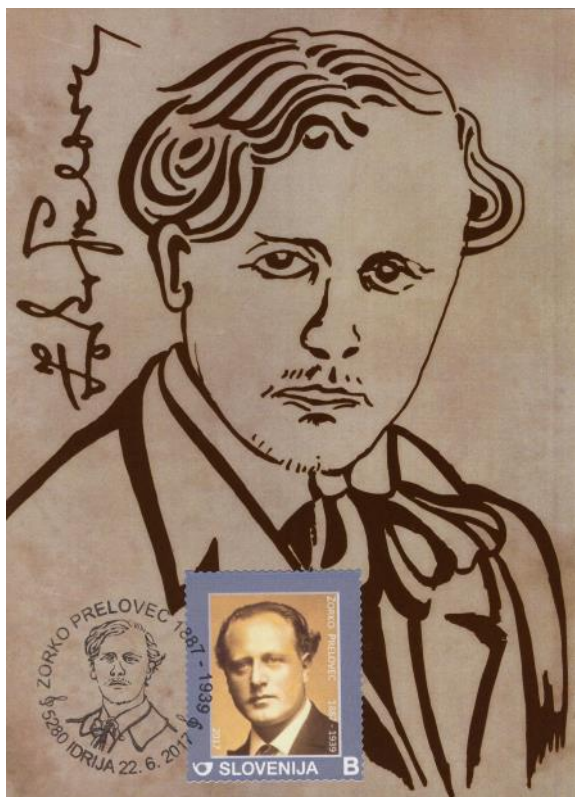
Elizabeta Lampe, prof. glasbe, zborovodkinja in organistka, se je lani poglobila v skladateljevo ustvarjanje. Zapisujem del njenega zapisa: »*Ob pregledovanju pesemskega gradiva za šolske zборе sem na začetku leta naletela na pesem Božična, ki jo je Zorko Prelovec posvetil svoji vnučki Medi. To je prijetna in zanimiva skladba, napisana za dvoglasni otroški pevski zbor. Takoj sem pomislila, da se nam bo morda kdaj ponudila priložnost in bomo pesmico s šolskim zborom zapeli na koncertu, ki bo posvečen našemu skladatelju. Njegove pesmi z oktetom zelo radi izvajamo. Odkrila sem, da bo 11. februarja 2017 minilo 130 let od njegovega rojstva ...*«

Beti se je nemudoma lotila priprave koncerta v izvedbi Idrijskega okteta, Moškega zbora Pobje iz Črnega vrha, Mešanega pevskega zbora sv. Urbana iz Godoviča, Mladinskega zbora OŠ Idrija Mladi upi in solistke Katarine Brenčič ter ga odlično izvedla. V nagovoru je omenila slovesen koncert v Ljubljani leta 1928, ki je bil

pravi narodni praznik. Zanj je skladatelj z zborom pripravil le svoje skladbe in požel bučen aplavz. Kot vedno je nosil v gumbnici rdeč nagelj.

Med koncertom ob njegovi obletnici rojstva je tekla pripoved o skladateljevem življenju, vzeta iz obširnega diplomskega dela Idrījčanke Metke Jereb, prof. glasbe, z naslovom *Prelovčev rod in društvena dejavnost Zorka Prelovca*. Tudi Aleksandra Žakelj, prof. glasbe, je dodala misel o skladateljevi glasbi, saj je tudi ona diplomirala iz analize Prelovčevih pesmi za moške zборе. Ona je bila tudi strokovni vodja priprave ponatisa zbirke Idrijske ljudske pesmi za moški in mešani zbor. Koncert so zaključili s Prešernovo/Premrlovo Zdravljico.

Slovenski radio ARS je v počastitev obletnice rojstva Zorka Prelovca lani na podlagi obeh omenjenih diplomskih del pripravil oddajo o skladatelju. O njem so govorili: avtorici, skladatelj Aldo Kumar ml. in dramski igravec Silvij Božič. Zorkove melodije pa sta poustvarila orgličar Miro Božič in organistka Polona Gantar – sama znana imena našega področja (hm, Poloni je uspelo glasbo študirati na Dunaju, kar Zorku ni).

»Moja pesem naj bo taka, da jo bo čim več zborov rado prepevalo in čim več ljudi rado poslušalo,« je rekel Zorko Prelovca. In tako je bilo in je. Prirejal je narodne napeve, njegove melodije pa so ponarodele.

*Po zapisih
Stanke Močnik
in Elizabete Lampe
prireديل Franci Jereb.*

Filatelistično društvo Idrija se je Zorku Prelovcu poklonilo s priložnostnim poštnim žigom, z osebno pošto znamko, razglednico in maksimum kartico (št. 117) ob občinskem prazniku.

Nande Rupnik je likovni avtor projekta.

37. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE NAVDUŠIL

Tadeja Bezeljak, Center za idrijsko dediščino

V nedeljo, 17. junija 2018, se je v Idriji zaključil 37. festival idrijske čipke, ki je v mesto privabil številne obiskovalce iz različnih delov Slovenije in tujine (predvsem iz sosednjih držav). V treh festivalskih dneh je v Idriji vrata odprlo dvanajst razstav, posvečenih čipki, nekatere med njimi so bile odprte do konca junija, v Mestnem muzeju Idrija in v Čipkarski šoli Idrija pa so obiskovalce privabljal še celo poletje. V okviru Festivala, ki ga organizira Center za idrijsko dediščino, se je v treh dneh zvrstilo 36 najrazličnejših strokovnih, kulturnih, športnih in družabnih dogodkov.

Tokrat je bilo festivalu naklonjeno tudi vreme. Tako smo po več letih končno doživeli **otvoritveno slovesnost Festivala** na Mestnem trgu, kjer je vedno čudovito vzdušje, ki privabi veliko obiskovalcev, med njimi največ domačinov. **Umetniški vodja programa slovesnosti je bil tokrat skladatelj Aldo Kumar.**

Festivalsko dogajanje je bilo posvečeno 15-letnici sodelovanja med Naravoslovnotehniško fakulteto v Ljubljani (oddelek za tekstilstvo) in Društvom klekljaric idrijske čipke. Dela študentk in študentov NTF, ki so bila ustvarjena med letoma 2004 in 2017, so postavljena na ogled na **retrospektivni razstavi od Črte do čipke.**

Osrednja festivalska razstava, Lepotica in zver, je bila posvečena 15-letnici delovanja Društva klekljaric idrijske čipke, ki je svojo obletnico obeležilo na posebni **slovesnosti** v idrijskem filmskem gledališču.

Obiskovalce je zelo očarala razstava **"Vologda: klekljarska prestolnica Rusije"** v Mestnem muzeju Idrija, ki je bila postavljena na ogled do 2. septembra. Ruske in idrijske čipke so si glede izdelave in tehnike zelo podobne, zato lahko pogosto v vodnikih preberemo zapis, da je Vologda "ruska Idrija". Prav tako do 2. septembra so si obiskovalci muzeja lahko ogledali **razstavo "Poti usod"** Jasne Kralj Pavlovec.

Letna razstava idrijskih čipk otrok in mladih Čipkarske šole Idrija **"Poglej, kaj znam! 2018"** je privabljala obiskovalce vse **do konca avgusta, v juniju** pa so si obiskovalci Idrije lahko ogledali tudi razstavi **"Svet klekljaric in čipk"** Li-

kovnega društva Cinober Idrija in razstavo "**Zanke in zobci**" Filatelističnega društva Idrija.

Zelo dobro je bila obiskana **delavnica klekljanja za odrasle** v Čipkarski šoli Idrija, na kateri so udeleženci nadgrajevali svoje znanje in izdelovali čipkasto knjižno kazalko.

V soboto je Idrija gostila **Mednarodni folklorni festival Bohinj**, na katerem so se predstavile folklorne skupine različnih držav, filmsko gledališče pa je s **premiero dokumentarnega filma Sukanje niti modernih umetnikov** privabilo ljubitelje sodobne idrijske čipke. Film pripoveduje zgodbo o mladih ustvarjalcih, ki danes ustvarjajo s sodobno idrijsko čipko na različnih področjih (moda, arhitektura, kulinarika ...).

Na idrijskih ulicah je bilo v času festivala živahno. Klekljarice so mimoidočim prikazovale, kako se kleklja idrijska čipka. Obiskovalci so lahko nakupovali na **sejmu domače in umetnostne obrti, klekljarskih pripomočkov ter kulinarike**, kjer je svoje izdelke predstavila množica ponudnikov. Ljubitelji lokalnih specialitet so poskušali **domače dobrote z idrijskega podeželja**, ki so jih pripravile članice lokalnih društev in krajevnih skupnosti, ki so aktivne na področju obujanja tradicionalne kulinarike.

Otroci so v **družbi animatorjev ustvarjali** na Mestnem trgu, se podali na **Lov za Perkmandlčkovim zakladom v Rudniku živega srebra Idrija** in se zabavali ob **kulinaričnem ustvarjanju** z Emilijo Pavlič.

Kot pričakovano je bil zelo obiskan festivalski dogodek **Tombola**, igranje družabne igre, ki jo je povezoval zabavni voditelj Toni Cahunek. Tekmovalci so prejeli privlačne nagrade, ki so jih zagotovili ponudniki na sejmu in sponzorji Festivala.

Na Festivalu idrijske čipke je bilo že peto leto zapored poskrbljeno tudi za sprostitve, rekreacijo otrok in odraslih, ki so se razmigali na **5. rekreativnem teku po Rakah**, zanimivi sprehajalni poti, nedaleč stran od mestnega središča. Tekmovalo je 16 otrok v najmlajši kategoriji, ki so tekli na 200 metrov, za svoj trud pa so prejeli male zlate klekeljne. Odraslih tekačev in tekačic je bilo 10, najboljši pa so bili: v moški kategoriji Bogomir Dolenc, v ženski Sergeja Lipušček, v otroški oz. mladinski kategoriji pa Neli Kunc. Udeleženci so se potegovali za priznanje *zlat klikl*.

Z državnim tekmovanjem otrok in odraslih v znanju klekljanja za priznanje Ivankе Ferjančič se je v Idriji sklenilo osrednje nedeljsko dogajanje letošnjega Festivala idrijske čipke. Člani Godbenega društva rudarjev Idrija so ob zvokih koračnic v povorki pospremili 141 otrok klekljaric in klekljarjev ter 28 odraslih

klekljaric izpred Čipkarske šole Idrija na Trg sv. Ahacija, ki je tradicionalno prizorišče tekmovanja. Klekljarice in klekljarji v otroških kategorijah, ki so si uvrstitev na državno tekmovanje priborili z odličnimi uvrstitvami na šolskih tekmovanjih, so merili klekljarsko znanje v petih različnih težavnostnih skupinah glede na starost in način pridobivanja klekljarskega znanja, odrasle klekljarice pa v dveh kategorijah zahtevnosti tekmovalnih nalog.

V najmlajši otroški kategoriji, kjer so tekmovali v izdelovanju risa z notranjimi in zunanji postavki, sta si prvo mesto razdelila Erik Bezeljak (Črni Vrh nad Idrijo) in Terezija Praznik (Žiri). V kategoriji listek iz risa in polpremeta s kitico, v kateri so tekmovali učenke in učenci, rojeni v letih 2003, 2004, 2005 in 2006, sta zmagali Monika Rudolf (Črni Vrh nad Idrijo) in Nina Čenčič (Železniki), v kategoriji sukane slince, v kateri so tekmovali učenke in učenci, rojeni leta 2007 ali 2008, pa Veronika Fajdiga (Črni Vrh nad Idrijo). V še eni, **dodatni otroški kategoriji, v kateri so tekmovali učenci**, ki obiskujejo dodatni pouk klekljanja, pa je zmagala Tjaša Petek (Ljubljana). V skupini **odraslih klekljaric**, ki so izdelovale ris s sukanim risom, je zmagala Marjeta Adam iz Logatca, v skupini, ki je klekljala vogale iz risa in polpremeta, pa si je prvo mesto prislužila Špela Bernard iz Železnikov.

Na Festivalu so organizatorji **podelili priznanja učenkam in učencem ob zaključku šolanja v Čipkarski šoli Idrija** in razglasili **najlepšo čipko po izboru obiskovalcev razstave Poglej, kaj znam**, na kateri vsako leto svoje klekljarsko znanje z izdelki predstavijo učenke in učenci idrijske čipkarske šole. Največ glasov obiskovalcev razstave je kot najlepša čipka z zahtevnimi cvetličnimi motivi izdelala Mojca Skvarč s Cola.

Ob večerih so se obiskovalci zabavali ob nastopih glasbenih skupin. V soboto so

bili z nami **Tabu, Manouche ter DJ Marnix**, v nedeljo pa **Dejan Vunjak z Brendijevimi barabami**.

Organizator Festivala idrijske čipke, Center za idrijsko dediščino, se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli k uspešni izvedbi Festivala idrijske čipke. Posebna zahvala gre soustvarjalcem in zvestim sponzorjem Festivala ter klekljaricam in klekljarjem.

Se vidimo v Idriji naslednje leto na 38. festivalu idrijske čipke, ki bo potekal od 14. do 16. junija 2019!

37. festival idrijske čipke je FD Idrija obeležilo s priložnostnim poštnim žigom, osebno pošto znamko, razglednico in maksimum kartico (št. 118). Avtor fotografije za razglednico je Samo Trebižan.

ZANKE IN ZOBICI

Lepoglavski mednarodni čipkarski festival

Milko Linec, Filatelistično društvo Maribor

Filatelistični prostor na letošnjem 37. festivalu idrijske čipke je bil namenjen čipkarsko-filatelistični razstavi z naslovom Zanke in zobci. Predstavljena je bila z Idrijo pobratena Lepoglava, njena čipka in tradicionalni mednarodni čipkarski festival, ki ga to mesto organizira že 23 let. V razstavnem

Utrip z razstave. Od leve: Vojko Rejc, Vladislav Štravs in avtor razstave Miko Linec.

eksponatu so se prepletale čipke in filatelistični materiali. Poudarek na čipkah je bil zaradi tega, ker ima Hrvaška kar 10 čipkarskih centrov, kjer izdelujejo čipke v različnih čipkarskih tehnikah, ki se tudi na pogled med seboj precej razlikujejo. Žal imajo »svoje« znamke samo lepoglavska, hvarska in paška čipka, to so čipke, ki so bile leta 2009 vpisane na Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Prav škoda bi bilo, da ne bi bile predstavljene še ostale čipke, saj tako lahko na enem mestu vidimo čipke celotne Hrvaške. Njihova zgodovina je zelo zanimiva, zato bom poskušal v kratkih odstavkih opisati, kako je čipka prišla v kraj in kako danes tam živi ter se razvija. Lepoglavski mednarodni festival čipke je znan po bogati mednarodni udeležbi čipkarskih razstavljalcev. Nekateri razstavljalci so že tradicionalni, vsako leto pa povabijo tudi državo partnerico, ki svoje čipkarstvo obširneje predstavi. V svojem eksponatu sem na podoben način poskušal predstaviti tudi te gostujoče države.

Mesto Lepoglava leži v hrvaškem Zagorju v dolini rečice Bednja. Upravno spada pod varaždinsko županijo. Mesto je bilo naseljeno že v prazgodovinskih časih, v pisnih virih pa je prvič omenjeno leta 1399. Okoli leta 1400 je grof in ban Herman II. Celjski v Lepoglavi zgradil cerkev Blažene Device Marije in največji pavlinski samostan na Hrvaškem. Menihi pavlinci so v Lepoglavo prišli leta 1400. Lepoglavski pavlinski samostan je postal zibelka hrvaške znanosti, umetnosti in kulture. Leta 1503 so pavlinci organizirali v Lepoglavi seminar pavlinskega reda, ki je leta 1582 prerastel v prvo hrvaško javno gimnazijo. Leta 1656 so uvedli študij filozofije, leta 1683 pa še študij teologije. Od cesarja Leopolda I. in papeža Kle-

menta X. so pavlinci leta 1674 dobili posebno dovoljenje za podeljevanje doktorskih nazivov s področja filozofije in teologije. Po do sedaj opravljenih raziskavah (do leta 2018) je bilo v času bivanja pavlincev v Lepoglavi obranjenih 75 doktorskih disertacij. Tako je Lepoglava upravičeno pridobila status prve hrvaške univerze.

Delo lepoglavskih pavlincev je bilo bogato in raznovrstno. Bili so ustvarjalci hrvaške knjige, vzgojitelji, svetovalci, kiparji, slikarji ter promotorji umetnosti in kulture. Z jožefinskimi reformami cesarja Jožefa II. je bil samostan ukinjen, leta 1786 pa so bili pavlinci iz Lepoglave pregnani. Leta 1854 je bil nekdanji pavlinski samostan preurejen v kaznilnico, ki je še danes osrednja kaznilnica Hrvaške. V kaznilniškem obdobju od 30. do 90. let 20. stoletja, ki so ga zaznamovali zgodovinski dogodki, je bilo v lepoglavskem zaporu zaprtih veliko znanih osebnosti iz političnega, cerkvenega, akademskega in kulturnega življenja. Šele leta 2001 (po 150 letih) je bil pavlinski del kompleksa ločen od kaznilniškega dela in bil predan v upravljanje in oskrbo varaždinski škofiji.

Velika verjetnost je, da so čipko v Lepoglavo prinesli menihi pavlinci, ki so tja prišli leta 1400. S svojo lepoto, kakovostjo in zanimivimi motivi je čipka postopoma osvajala lokalno prebivalstvo. Vzeli so jo za svojo in je postala del njihove tradicije. Lepoglavska čipka sodi po tehniki izdelave med klekljane čipke. Za izdelavo se uporablja izredno tanka bombažna ali lanena nit, bele ali bež barve, debeline 100 do 200, trda blazina, bucike in kvačka. Najpogostejši motivi so iz živalskega in rastlinskega sveta z baročnimi in geometrijskimi oblikami. Največji razcvet je lepoglavska čipka doživela konec 19. in v začetku 20. stoletja po zaslugi Zlate Šufflay. Šufflayjeva, po poklicu učiteljica, je bila strokovnjakinja za narodni tekstil, raziskovalka in promotorka nacionalnega in sakralnega čipkarstva, prva poznana oblikovalka čipk in je zaslužna za organiziranje čipkarskih tečajev in šol. Leta 1894 je prevzela na osnovni šoli v Lepoglavi čipkarski tečaj. Sprva je poučevala strogo po načrtih idrijsko čipko, sčasoma pa je pričela uvajati lastne načrte in narodno ornamentiko. Čeprav se je leta 1925 upokojila, je še vedno risala načrte za čipke. Istega leta je za svojo čipko »Pahljača« na mednarodni razstavi v Parizu prejela srebrno odličje. Po prvi svetovni vojni je uspešno delo Šufflayjeve nadaljevala Danica Brössler. V banovinski čipkarski šoli je vodila tečaje in delavnice o izdelavi čipke in spodbujala prodajo čipk, saj je krajevnim ženam klekljanje predstavljalo vir zaslužka. Čipke so se prodajale na sejmih in razstavah, na Zagrebškem velesejmu in po zahodni Evropi. Z uporabo tanjšega sukanca in s kombinacijo motivov drugih poznanih čipkarskih središč z narodnimi in baročnimi elementi je Brösslerjeva dvignila kakovost izdelave čipke na višjo raven. Zaslužna je za prepoznavno podobo lepoglavske čipke, kot jo poznamo danes. Njeno delo je nadaljevala Ivanka Horvat. 10. oktobra 1937 je ban dr. Viktor Ružić v Lepoglavi odprl sodobno opremljeno čipkarsko šolo. Zaradi druge svetovne vojne je šola kmalu prenehala z delovanjem. Mnoge čipkarice so kljub temu nadaljevale s

klekljanjem in tako nadaljevale tradicijo klekljanja, a čipka je kljub temu počasi tonila v pozabo.

Ponovno je bila lepoglavska čipka obujena z ustanovitvijo Čipkarskega društva Danica Brössler v začetku leta 1995. Cilj društva je bil ohranjanje in promocija ročne izdelave čipk ter povečanja števila klekljaric. Pomladi leta 2003 je bila na pobudo mesta Lepoglava ustanovljena še zadruga lepoglavske čipke, s ciljem ohranjanja, proizvodnje in prodaje lepoglavske čipke.

Na Osnovni šoli Anteja Starčevića v Lepoglavi od leta 1980 uspešno deluje v okviru zadruge Stezica čipkarska skupina Dubravka. Velik pomen za promocijo lepoglavske čipke predstavlja tudi vsakoletni mednarodni festival čipke. Do sedaj je lepoglavska čipka prejela že veliko priznanj. Na svetovni razstavi v Parizu leta 1937 je prejela zlato, leta 1939 v Berlinu pa bronasto medaljo. Na festivalu čipke v Vologdi leta 2011 je zasedla prvo mesto. Leta 2009 pa je bila skupaj s hvarsko in paško čipko vpisana na Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva.

Vsakoletni mednarodni čipkarski festival, ki ga v Lepoglavi organizirajo od leta 1997, sodi med uveljavljene evropske čipkarske festivale. Na njem sodelujejo evropski čipkarski centri z bogato čipkarsko tradicijo. Tako so že sodelovali centri iz Belgije, Francije, Nemčije, Španije, Madžarske, Italije, Estonije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine in tudi Slovenije. Predstavljajo se tudi domači čipkarski centri. Teh je kar deset, s svojimi različnimi motivi in tehnikami čipkanja pa predstavljajo pravo popestritev razstave.

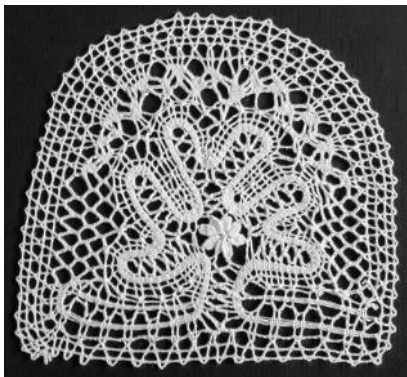

Sveta Marija v Međimurju – svetomarska čipka

Po tehniki izdelave sodi med klekljane čipke. Čipka ima bogato zgodovino. Iz pozabe jo je leta 1995 obudila tamkajšnja učiteljica Nada Mance. S pomočjo domačink, ki so še znale izdelovati čipko, in s svojim raziskovalnim delom je spodbudila domačinke, da so jo pričele ponovno klekljati. Za nadaljevanje tradicije in razvoj svetomarske čipke je bila leta 2010 ustanovljena zadruga Svetomarska čipka.

Čakovec – svetomarska čipka

Nada Mance se je po upokojitvi preselila iz Svete Marije v Čakovec. Nadaljuje svoje raziskovalno delo, izdeluje čipke po vzorcih izvirno ohranjenih primerkov,

ki jih je srečevala pri svojih raziskovanjih po okoliških vaseh in muzejih. Ob rekonstrukcijah starih čipk je svoje delo usmerila tudi v razvoj novih motivov in trakastih čipk. Svoja dela predstavlja na sejmih in razstavah.

Lepoglava – lepoglavska čipka

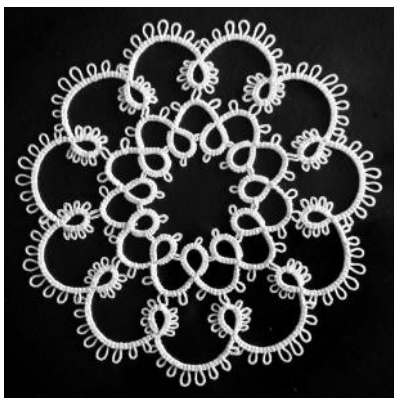
Po tehniki izdelave sodi med klekljane čipke. Čipka ima bogato zgodovino, saj se ocenjuje, da so jo v Lepoglavo prinesli me-

nihi pavlini, ki so v Lepoglavo prišli leta 1400. Svoj vrhunec je dosegla konec 19. in v začetku 20. stoletja, za kar imata največ zaslug Zlata Šufflay in Danica Brössler. Po drugi svetovni vojni je čipka utonila v pozabo, ponovno pa so jo obudili leta 1995 z ustanovitvijo Čipkarskega društva Danica Brössler in leta 2003 ustanovljeno zadrugo lepoglavske čipke. Od leta 1997 organizirajo mednarodni festival čipke. Lepoglavska čipka je bila leta 2009 vpisana na Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva.

Križevci – čolnična čipka

Po tehniki izdelave sodi med čolnične čipke. Ime je dobila po posebni pripravi, s katero se čipka izdeluje. Pričetki izdelovanja te čipke v Križevcih segajo v 80. leta prejšnjega stoletja, ko je Milica Jambrek v modnem časopisu Burda pričela odkrivati skrivnosti njene izdelave. Leta 2008 se je s čolnično čipko pričela ukvarjati tudi učiteljica Emina Baričević. Iz čipk je izdelovala okrasne predmete in nakit in jih razstavljala na čipkarskih razstavah. Leta 2014 je vodila že prvo delavnico za izdelavo čolnične čipke. Marljivo delo je obrodilo rezultate. Leta 2016 so bili Križevci s čolnično čipko vrisani kot 10. čipkarski center na karti čipkarskih središč Hrvaške, čolnična čipka v lični embalaži pa je postala turistični spominek Križevcev.

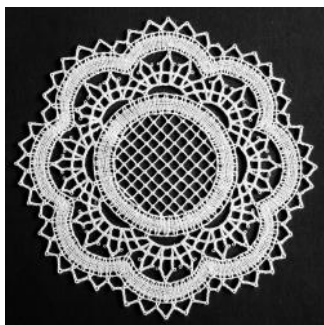
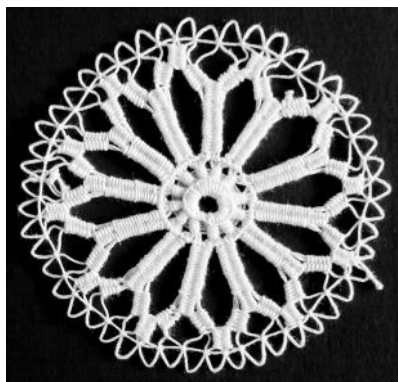
Trg pri Ozlju – trška jalba na loku

Čipka, izdelana po tej tehniki, sodi med pletene čipke. Izdeluje se na posebnem loku (locnju) s prsti, brez drugih pripomočkov. Jalbo so izdelovali do začetka 20. stoletja, nato jo je nadomestilo kvačkanje. Čipka bi odšla v pozabo, a je leta 1962 Paula Gabrič v knjigi podrobno opisala tako napravo in pribor za pletenje kot tudi tehniko izdelave. Leta 2005 so žene iz KUD »Ključ« pričele sodelovati pri oživljanju izdelave jalbe, leta 2009 pa je bil postopek izdelave jalbe vpisan na listo zaščitenih nematerialnih kulturnih dobrin Hrvaške.

Sikirevci – sončna čipka

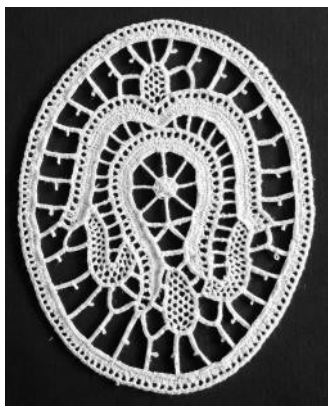
Tehnika izdelave sodi med šivane čipke, pri čemer se uporablja posebna šablona. Čipka je poznana po svetu pod imenom tenerifška čipka, domačini pa zanjo uporabljajo izraz motiv. V Sikirevce je tehnika prišla v začetku 20. stoletja, ko je Marija Benakovič z Dunaja prinesla modni časopis z opisom njene izdelave. Čipka se je do današnjih dni razvijala, širil se je tudi namen njene uporabe. Z namenom ohranjanja tradicije izdelave sikirevških motivov je bilo leta 2008 osnovano združenje »Sikirevški motiv«. Na Ministrstvu za kulturo Republike Hrvaške je čipka vpisana pod nazivom »sončna čipka motivi, Brodsko Posavje«.

Split – klekljana čipka

Izdelava klekljane čipke v Dalmaciji sega v 16. stoletje. Na pobudo dalmatinskega sabora in splitske občine je bila leta 1907 ustanovljena obrtniška strokovna šola, v okviru katere je deloval dvoletni čipkarski tečaj. Poučevali in učili so klekljano in šivano čipko. Čipkarski oddelek je obstajal vse do leta 1941, po drugi svetovni vojni pa je bil ukinjen. Leta 1996 je bila na pobudo Slovenskega kulturnega društva "Triglav" iz Splita in gospe Anke Perak,

roj. Šebenik iz Idrije, v okviru društva ustanovljena klekljarska sekcija. Svoje izdelke razstavljajo na čipkarskih festivalih in kongresih. Leta 2010 so z Društvom klekljaric idrijske čipke podpisale listino prijateljstva.

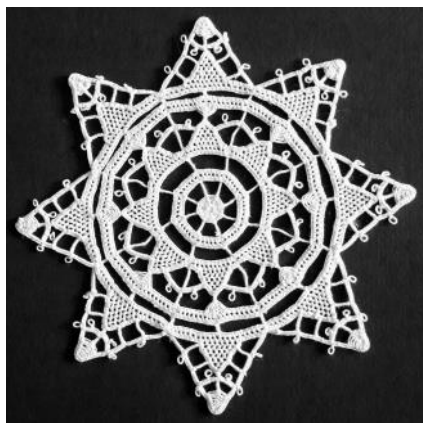
Primošten – primoštenska čipka

Po tehniki izdelave sodi v skupino šivanih čipk. Kdaj so jo v Primoštenu pričeli izdelovati, ni znano. Obstajajo zapisi iz leta 1550, ki omenjajo “primoštensko opleče“ (žensko bluzo) in pečo (svečano ruto), okrašeno s čipkami. Primoštenska čipka je bila vedno namenjena krašenju ženskih oblačil. Zato je danes zelo težko najti kakšno staro primoštensko žensko nošo. Po običaju si je dekleta za doto naredilo obleko, v kateri je bila ženska po smrti tudi pokopana. Večkrat so bili tudi organizirani tečajji izdelave čipke, prvi že leta 1910. Ministrstvo za kulturo je leta 2009 zaščitilo primoštensko čipko kot nematerialno kulturno

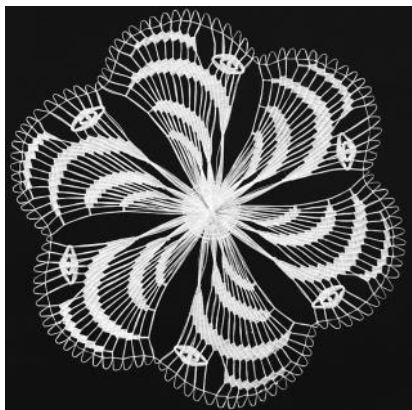
dobro. Leta 2013 je bila za ohranjanje in obnavljanje izdelave primoštenske čipke ustanovljena zadruga primoštenskih čipkaric „Pekljica“.

Pag – paška čipka

Paška čipka sodi po tehniki izdelave v skupino šivanih čipk. Zanj je značilen geometrijski vzorec. Čipka je kljub izdelavi z zelo tankim sukancem čvrsta, kar ji omogoča poseben način šivanja. Prve zapise o čipki v mestu Pag lahko zasledimo v prvi polovici 15. stoletja. Leta 1579 so benediktinke v samostanu na otoku ustanovile zasebno šolo, kjer so se domače deklice učile branja, pisanja in čipkarstva. V naslednjih stoletjih so redovnice izdelovale čipke za prodajo v Benetke in na Dunaj. Cesarica Marija Terezija je imela na dvoru za dvorne

potrebe posebej zaposleno čipkarico s Paga. Uradno je bila paška čipka prvič predstavljena leta 1880. V obdobju od leta 1906 do 1943 je bila prikazana na številnih razstavah po svetu. Leta 1906 je župan Paga Frane Budak ustanovil čipkarsko šolo za izdelavo paške čipke, ki je neprekinjeno delovala do leta 1945. Paška čipka je bila leta 2009 vpisana na Unescov seznam nematerialne kulturne dediščine. Leta 1997 je bila ustanovljeno Združenje paških čipkaric »Frane Budak«, ki skrbi za ohranitev izvirne izdelave paške čipke, za njeno promocijo in ohranitev posebnega pomena glede na njeno izvirnost in raznolikost.

Hvar – hvarska čipka

Po tehniki izdelave sodi v skupino šivanih čipk. Pisni viri navajajo, da je bila čipka na Hvaru poznana že v 16. stoletju. Tradicijo čipkarstva na Hvaru že 350 let negujejo sestre benediktinke. Ob prihodu na Hvar so ustanovile šolo, kjer so poleg splošnih predmetov poučevale tudi čipkarstvo (klekljano in šivano čipko). Po 60 letih je bila šola ukinjena. Prvotno so izdelovale čipke iz lanenih in bombažnih materialov, ne ve pa se, kdaj so pričele izdelovati čipke iz agavinih niti. V začetku 20. stoletja so z zaprtjem

samostanskega internata prenehale poučevati tehnologijo pridobivanja agavinih niti in izdelavo čipk. Tako je hvarska čipka ekskluziven izdelek hvarskih redovnic benediktink. Posebnost hvarske čipke je tudi njena izdelava. Zanimivo je, da redovnica šiva čipko na blazini brez predloge ali načrta, tako da je njena izdelava popolnoma prepuščena redovnični ustvarjalnosti in domišljiji. Vsaka čipka je unikat. Čipke se ne sme prati ali likati. Namenjena je le za okras in to pod steklom. Zaradi higroskopičnih lastnosti niti se lahko čipka brez zaščite deformira. Popravi jo lahko samo strokovnjak. Čipka na svetovnih razstavih prejema najvišja priznanja. Leta 2009 je bila skupaj s paško in lepoglavsko čipko vpisana na Unesco seznam nematerialne kulturne dediščine.

Stojnica na razstavi. Od leve proti desni: Ljubo Ukmar, Franci Jereb, Oliver Cigale in Nace Jereb.

MEŠČANSKI ČEBELNJAK V IDRIJI

Čebelarstvo je na Slovenskem panoga z dolgo tradicijo, ki svoje sledi pušča na številnih pomembnih področjih. Med je bil pred pojavom sladkorja najcenejše in največkrat edino sladilo, ki so ga ljudje uživali v prazničnem času. Služil je kot ljudsko zdravilo, pogosto so ga uporabljali za izdelavo medenega peciva – lecta, ki je bilo med našimi predniki zelo priljubljeno. Čebelji vosek je bil zelo cenjen, drag pridelek, ki je predstavljal pomembno izvozno blago. Z njim so razsvetljevali prostore, v cerkvah je bil potreben za bogoslužje, uporabljali so ga tudi za pečatenje listin. Tudi na Idrijsko-Cerkljanskem je čebelarstvo od nekdaj prisotno. Na kmetijah je pomenilo dodatno kmetijsko dejavnost, marsikateremu meščanskemu čebelarju pa so čebele pomenile sprostitev od vsakdana. Kljub velikemu onesnaženju idrijske kotline zaradi dolgoletnega rudarjenja, ki je puščalo velike posledice na vseh področjih, tudi na čebelah, so čebelarji vedno imeli voljo po ohranitvi te pomembne kmetijske dejavnosti v naših krajih.

Meščanski čebelnjak je bil zgrajen leta 1925 na željo Pavla Lapajneteta, sina premožnega trgovca s čipkami, Franca Lapajneteta, za družinsko hišo v Idriji. Družina Lapajne izhaja iz vasi Vojsko, natančneje iz Vogalc. Poznani so bili kot zatreparki. Njihovi predniki so vedno imeli v lasti manjše čebelnjake, kjer so pridobili med za lastno uporabo. Tako se je ljubezen do čebel prenesla na Pavla, ki se je glede na svoje finančne zmožnosti odločil postaviti večji, modernejši čebelnjak na sončni legi na vrtu za družinsko hišo, ki je v tistem času predstavljal pravi statusni simbol lastnika. Ker mu je zaradi dela v podjetju s čipkami primanjkovalo časa za čebele, je dal čebelnjak v oskrbo sorodniku Juliju Lapajnetu, ki je zanj skrbel od postavitve čebelnjaka do leta 1979. Po njegovi smrti je čebelnjak za dve leti (1979–1981) v najem vzel njegov sin Peter Lapajne. Ker uradna lastnika čebelnjaka Pavel Lapajne in Amalija Lapajne nista imela otrok, je po smrti Amalije hišo in čebelnjak leta 1980 podedovala njena polsestra Vojka Mrak. Od takrat naprej je bil čebelnjak v opuščanju.

Občina Idrija in Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija sta leta 2011 uspešno objavili projekt prenove opuščenega meščanskega čebelnjaka na razpis čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo, kjer se je v okviru projekta Enjoy Tour izvedla celovita obnova tega edinstvenega čebelnjaka.

V projektno skupino za obnovo meščanskega čebelnjaka so bili vključeni:

- Karmen Makuc in Miran Podobnik (Občina Idrija),
- Darja Lahajnar (Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o.),
- Martin Kolenc (Čebelarstvo društvo Idrija) in
- Cveto Koder (Studio Koder, arhitekt).

Arhitekt Cveto Koder je v sodelovanju z delovno skupino izdelal idejni načrt obnove meščanskega čebelnjaka, v katerem je bila predvidena ohranitev in obnove prvotnih sestavnih elementov čebelnjaka (lesena konstrukcija, okna, vrata), s katerimi bi čebelnjak ohranil svojo avtentičnost.

V letih nacionalizacije so Lapajnetovi čebelnjak in parcelo za družinsko hišo izgubili. Tako sta objekt in parcela skozi leta zamenjala kar nekaj lastnikov, nazadnje sta bila v lasti gradbenega podjetja SGP Zidgrad Idrija. Da pa bi lahko pričeli z obnovo opuščenega meščanskega čebelnjaka, je bilo treba lastništvo čebelnjaka prenesti na Občino Idrija. Že septembra 2009 je bila sklenjena darilna pogodba med Občino Idrija in podjetjem SGP Zidgrad Idrija, s katero je podjetje podarilo čebelnjak občini za namen obnove. Ker pa podjetje parcele, na kateri je stal objekt, ni bilo pripravljeno prodati, se je iskalo ustrezno nadomestno lokacijo, na katero bi umestili čebelnjak. Občina je za premostitev čebelnjaka ponudila tri lokacije:

- * za staro osnovno šolo,
- * ob Wolfovem stopnišču, ki vodi do Gimnazije Jurija Vege,
- * pod Centrom za idrijsko dediščino (nekdanji dijaški dom).

Leta 2013 je Občina Idrija skupaj z Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo in Čebelarskim društvom Idrija v okviru projekta Enjoy Tour pričela z obnovo meščanskega čebelnjaka. Delovna skupina se je na podlagi ogledov nadomestnih lokacij po tehtnem premisleku odločila, da meščanski čebelnjak umesti na pobočje pod dijaškim domom, kjer bi bila postavitve čebelnjaka najbolj ugodna. Ob dodatnem posredovanju pa so vsi udeleženci našli skupno rešitev, tako da čebelnjak ostaja na prvotni lokaciji, zemljišče v njegovi bližnji okolici pa se proda Občini Idrija.

Gradbeni odbor pod vodstvom Martina Kolenca je skupaj z arhitektom Cvetom Kodrom, lokalnimi izvajalci in s prostovoljci Čebelarskega društva Idrija decembra 2013 uspešno zaključil obnovo tega edinstvenega čebelnjaka, v katerem so maja 2014 ponovno zaživele čebele.

Danes čebelnjak poleg osnovne dejavnosti služi tudi za praktični del izvajanja čebelarskega krožka, nenazadnje pa je pogosto obiskana turistična točka s strani obiskovalcev Idrije iz Slovenije in tujine.

Martin Kolenc, Čebelarsko društvo Idrija

Vir: Raziskava za projekt Enjoy tour, Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o., 2014

Filatelistično društvo Idrija od leta 1990 vsako leto za praznik občine Idrija pripravi filatelistično spominsko obeležje z motivi pomembnih obletnic, oseb, objektov in dogodkov v preteklosti in dandanes. Ker je bil 20. maj 2018 prvič obeležen kot svetovni dan čebel, smo tokrat izbrali idrijski meščanski čebelnjak.

Pripravili smo priložnostni poštni žig, razglednico in maksimum kartico (št. 119). Likovni oblikovalec priložnostnega poštnega žiga je bil arhitekt Silvester Jereb, Ljubo Ukmar pa je pripravil fotografijo za razglednico in maksimum kartico. Priložnostno poštno znamko, ki smo jo uporabili na maksimum kartici je izdala Pošta Slovenije ob prvem svetovnem dnevu čebel.

Ljubo Ukmar

CERKEV SV. ANTONA NAD IDRILJO (1678–2018)

26. septembra 2018 zvečer je Župnija Idrija pripravila na vrhu Rožnega hriba nad mestom »dan odprtih vrat« cerkve sv. Antona s kulturnim programom. Prireditelji so ob tednu evropske kulturne dediščine počastili rudarje, ki so pred 340 leti v slabem letu zgradili cerkev.

Na hribu je ta dan s Schubertovo hvalnico Bogu slovesno otvoril svoj koncert župnijski mešani pevski zbor pod vodstvom Stanke Močnik, prof. glasbe. Iz zahvale in priprošnje Bogu in svetniškim zavetnikom so iz roda v rod nastajale številne umetnine sveta, v Idriji nespregledljiv simbol mestne panorame: cerkev sv. Antona. Ko v množici stavb na sliki neznanega vele mesta zagledamo Eiffelov stolp, je jasno, da gre za Pariz, ob nebotičniku Empire State, da gre za New York, ob ljubljanskem in salzburškem gradu, da gre za eno teh dveh mest. V Idriji pa nam robovi zelenega stožca dvignejo pogled na to cerkev. In vemo, kje smo.

Pustimo se nagovoriti bogatemu sporočilu te zgodbe o veliki duhovni moči naših prednikov. V primerjavi z današnjo tehnologijo gradbeništva je bila gradnja te cerkve herojski podvig, ki je zahteval napore množice moških in žena ter odrekanja njihovih družin. Naša filatelistična izdaja naj bo poklon veri, znanju in pridnosti naših prednikov, rudarjev.

Naš prijatelj in sodelavec Nande Rupnik je o cerkvi sv. Antona zbral naslednje podatke:

Pred 350 leti so rudarji v žaru svoje vere sv. Antonu postavili najprej znamenje in nato kapelico. Početje je opazoval tedanji upravitelj rudnika, baron Gašper Lichtenheimb, in po razmisleku rudarjem naročil, naj svetniku le postavijo pravo cerkev na njegove stroške. Tako je v škofovem imenu 15. aprila 1678 solkanski župnik in arhidiakon Janez Križaj na Rožnem hribu posvetil temeljni kamen cerkve, na tem temelju slovesno maševal in potrdil predlagani beneficij (= upravitelja financ in njihov vir, potreben za vzdrževanje cerkve in za plačo duhovnikom, ki bodo tu službovali). Na slovesnosti so ob njem aktivno sodelovali še sam upravitelj rudnika, župnik iz Spodnje Idrije Feliks Polino ter idrijska kaplana Gašper Pirih in Nikolaj Martinčič.

Nadaljnji datumi niso povsem jasni. Kronist navede, da je bila cerkev do konca tistega leta nared, vendar še ni imela zvonika. Lesenega so zgradili leta 1805, ki pa je januarja 1886 zgorel. Takrat je nastal sedanji.

Pogled na ta geometrično natančno oblikovan hrib s cerkvijo nas vabi, da se nanj povzpne in se z njega razgledamo. Kako priročno je, da ima hrib sedlo ravno

na zahodu, kjer je moral biti po predpisih vhod v cerkev. S tega sedla nas 38 kamnitih stopnic popelje do vhoda pod lopo zvonika, odprto na zahod in jug. Skozi klesan portal vstopimo v cerkveno ladjo, dolgo 13 m, široko 9,5 m in visoko 10,5 m. Prostor je enovit, dobro osvetljen, za čas gradnje tipično banjasto obokan, stranska okna so pravokotna. Prezbitenij je dolg 8,8 m in širok 6,7 m. Prostora deli in hkrati povezuje polkrožno zaključen slavolok. Na severni strani je prizidan oratorij, na južni strani pa je zakristija. V njej je velika omara, izvirna iz leta 1756, ki je delo Jožeta Terpina.

Izvirna oltarna oprema se ni ohranila. Domneva se, da je bil izvirni oltar podoben oltarju v cerkvi sv. Trojice. Je pa sedanji oltar bleščeč v svoji pozlati po nedavni restavraciji. Tega je izdelal 1837. leta Luka Čeferin iz Leskovice pod Blegošem. V oltarju je kip sv. Antona Padovanskega, ki je bil po rodu Portugalec. Nad njim je slika sv. Trojice. Štirje stranski oltarji predstavljajo sv. Andreja, sv. Križ, sv. Frančiška Ksaverija in Marijino vnebovzetje. Orgle na koru ob zadnji steni je leta 1847 izdelal Peter Rojc.

Potres v Posočju 12. aprila 1998 je vidno poškodoval tudi to cerkev. Kot spomeniško zaščiteni stavbi so ji za obnovo namenili sredstva, porabljena pred 10 leti za statično sanacijo, obnovo fasade, strehe in glavnega oltarja. Župnija je prispevala za obnovo strelovoda, električnih instalacij, razsvetljavo, vodovoda, nova okna in del notranje opreme, ki še ni povsem urejena. Dober del tega je financiral eden najbližjih sosedov cerkve, pokojni zamejski župnik Tone Lazar.

Leta 1766 so od cerkvenega vhoda do vrha sosednjega hriba namestili in blagoslovili Križev pot, trinajst kapelic, prva od 14 podob pa je pod zvonikom cerkve. Na vrhu te serpentinaste steze pa je kapelica Vstajenja. Avtor izvirnih slik ni znan. Notranjost kapele je ob obnovi 1904 poslikal M. Terpin. Slike so v soncu obledele, v povojnem obdobju pa so bile vključno s kapelo na vrhu močno vandalizirane. Kapelice je župnija aprila 1979 povsem obnovila, postavila vanje nove podobe Tomaža Perka in jih spredaj proti soncu in hudobiji zaščitila s kovinsko mrežo. Sonce je ponovno močno poškodovalo vse slike, obrnjene na prisojno stran, zato nas spodbuja k razmisleku o ponovnem ukrepanju. Ukrepe, otežene zaradi razpršenega lastništva parcel(ic) tega področja, načrtuje Župnija Idrija skupaj z Občino Idrija in s področnim Zavodom za varstvo kulturne dediščine.

Pa še nekaj o sv. Antonu Padovanskem

Anton Padovanski se je rodil v Lizboni leta 1195 ter bil krščen za Ferdinanda. Leta 1220 je vstopil med brate takrat živega asiškega ubožca in odšel pridigat po Italiji. V tej državi je zdaj tako priljubljen, da njegovega imena ni treba niti izreči. Če za besedo »svetnik« v Italiji ne izrečete imena, imate v mislih tega frančiškana. Velja za zavetnika zaljubljenцев, revežev, rudarjev, popotnikov ... Romarji so v to cerkev prihajali tudi ob godu sv. Antona Puščavnika (roj. 250 po Kristusu,

dočakal je 105 let, živel v skalni jami nad delom Sinajske puščave).

Sv. Anton v naši cerkvi je dobil svojo podobo šele pred 50 leti. Takrat so po velikem požaru na Marofu ob obnovi porušili kapelo ob dvorišču te ustanove iz leta 1897. Kip sv. Antona so iz nje prenesli v cerkev njegovega mlajšega »kolega« v Idriji in ga postavili na prižnico, ki pri sodobnem bogoslužju ni več v uporabi. Od tam starček v zamrznjeni drži kipa blagoslavlja prisotne. Od leta 1770 velja, da Anton Padovanski goduje 13. junija, Anton Puščavnik pa 16. januarja.

K svetnikoma na Rožnem hribu so tradicionalno romali in še romajo verniki iz Škofje Loke, Vrhnike, Stare Oselice, Postojne in iz Vipavske doline ter iz naših okoliških krajev. Le lip trenutno ni več v okolici cerkve, v katere so morali zaljubljeni brčati, da se je ljubezen dobro izšla oziroma da je zažarela. Bogoslužje v cerkvi je bilo pred desetletji pogostejše, zdaj pa se obhaja le še ob določenih praznikih in dogodkih. Naj omenim le novo tradicijo zadnjih let: maša za domovino ob dnevu državnosti.

Po tekstih Anice Kovačič in Nandeta Rupnika priredil Franci Jereb.

Častitljivo obletnico cerkve sv. Antona je Filatelistično društvo počastilo s priložnostnim poštnim žigom, osebno pošto znamko, dvema razglednicama in dvema maksimum karticama (št. 120 in 121).

ŠESTI PIKNIK NA PŠENKU

Nikolaj Jereb in Ljubo Ukmar

Tiho pričakovanje piknika.

Primorski dežniki prihajajo.

Dobro mešanje izboljša okus, posebej mešanje v smeri urnega kazalca.

„Vidiš, pa smo dobili tudi zabojček grozdja.“

Vrečke cukra in kemični svinčniki.

Bo eksplodirala?!

Miranov krog poslušalstva.

V spomin

MILAN LAPAJNE (7. 9. 1926–15. 3. 2018)

Franci Jereb

Filatelisti smo se letos poslovili od najstarejšega člana, 92-letnega Milana, upokojenca, prej poklicnega vojaka, častnika. Vsi smo ga poznali kot natančnega zbiratelja, ki je do 91. leta vestno, dosledno in strastno dopolnjeval svojo zbirko. Vse znamke svojih izbranih držav v določenih obdobjih je razporejal po ročno izrisanih listih, opombe pa je zapisoval s šablonami. Zvezki krožne menjave so praviloma romali najprej k starosti tega konjička v mestu. Vedno zdrav je ostal na nogah celih 90 let, oskrboval sebe in svojo invalidno ženo in z avtomobilom obšel vse, kar je za življenje potrebno. Stalno je bral in ostajal v stiku z aktualnim dogajanjem.

Rojen je bil leta 1926 v Idriji. Oče je bil mizar, mama je skrbela za dom. Imel je starejšo sestro Marto, rojeno leta 1908. Osnovno šolo, italijansko, je obiskoval v Idriji. Kot vajenec se je izučil mizarске obrti, nato pa je delal v domači delavnici in pri pri-ložnostnih delodajalcih.

Februarja 1943. leta so ga še ne 17-letnega nasilno mobilizirali v italijansko vojsko. Zdravniški pregled v idrijskem gradu, nato pa v novo kasarno »na griču«. Kasneje so zastražene fante odpeljali v bližino Torina; dril, prisega kralju Viktorju III., bataljon »speciale« v Livornu. Tam je 8. septembra 1943 ob kapitulaciji Italije še z nekaj Slo-venci zbežal iz kasarne v hribe nad mestom, nato pa se peš odpravil proti Sloveniji ter z vlakom do Mester. Zaradi nevarnosti, da jih bodo mobilizirali Nemci, so na poti do doma hodili peš le po stranskih poteh. V Gradiški so v daljavi slišali streljanje med partizani in Nemci. V Goriških brdih so jih sprejeli aktivisti OF, od tu pa so po vrho-vih hribov prišli v že zasedeno Idrijo.

Doma se je moral skrivati. Pomagal je v očetovi delavnici in postoril, kar je bilo treba. Janez Winkler, ki je bil ranjen v partizanih in se je zdravil doma, je Milana pripeljal v vrste odpora in ga rešil pred grozečo nemško mobilizacijo. Razporejen je bil v Vojko-vo brigado. Postal je miner v skupini Srečka Tušarja. Avgusta 1944. leta je aktivno sodeloval pri prenosu 120 težkih ranjencev iz bolnice Franje preko Vojskega in čez Ravbarkomando do letališča pri Cerknici, od koder so jih odpeljali v bolnišnico v Ba-ri. Kapitulacijo nemških enot je z enoto dočakalal v Tržiču (Monfalcone).

Nato je odšel v vojaško šolo v Beograd. Kot oficir JLA je do leta 1951 služboval v Klani nad Reko, v Tolminu in v Kranju. V času šolanja je srečal svojo ženo, vojvodin-sko Madžarko Kato, ki je z njim prišla v Idrijo. Čeprav nista imela otrok, sta se zelo dobro razumel krepko čez 60 let. Zaposlil se je v Rudniku živega srebra Idrija, ostal pa je rezervni oficir in bil od leta 1969 do 1972 komandant III. bataljona Severno pri-morskega odreda TO. Nato je bil do upokojitve štiri leta vodja idrijske TO.

Marca letos smo se poslovili od njega na domačem pokopališču. Z vojaškimi častni so ga pospremili v grob. Še ne pol leta kasneje se mu je pridružila tudi njegova žena, s katero sta več kot 60 let sobivala ob klanecu na Volarijo.

HVALA vsem za sodelovanje in pomoč.